

KÜTÜPHANECİLİK ve ÇOCUK PSİKOLOJİSİ

Yazan: Sami GÜRTÜRK

İlköğretim çağında çocuğu okuldan alıkoymazsınız. Öylesine bağ-
lıdır okuluna. Öğretmenini kınamak kimin haddine? Onu çok sever ve
toz kondurmaz ona. İster çilli olsun öğretmeni ister çopur, öğrencinin
gözünde o insanların en güzelidir. Öğretmen yanıl-
sa da ak'a-kara dese öğrenci buna inanır. Babası isterse profesör olsun, çocuğa göre yalnız
öğretmeni bilir.

Ama orta öğretim yaşlarında durum hayli değişir, öğretmenin çil
ve çopuru varsa meydana çıkar. Onun söylediklerinin tümü değil aklı-
na yatanlar doğrudur artık v.b. Bu değişikliğin türlü nedenlerinin başın-
da çocuğun yaşının artması ve kişilik kazanmaya başlaması gelir. Sonra
artık öğretmen bir değil birçoktur. Ama bu değişiklikte orta öğretim
elemanlarından bir haylisinin çocuk psikolojisi okumamış olmaları
önemli bir faktördür. Daha doğrusu ilk öğretim alanındaki başarı ne-
denlerinin başında ilk okul öğretmenlerinin çocuk psikolojisini iyi bil-
melerini görmektedir.

İşte bu gerçek dikkate alındığı içindir ki Türkiyede çocuk kütüp-
haneleri kurulurken oraların yönetimi yalnız ilkokul öğretmenlerine ve-
rilmisti. Ve tutumun değiştirilmemesi için uzun süre Kütüphaneler
Genel Müdürlüğüne diretili. Bu olay çocuk kütüphaneciliği için ço-
cuk ruhundan anlamının gerektiğine Bakanlıkca o zamanlar inanıldı-
ğını göstermektedir. Aslında çocuk psikolojisini bilmek, her derecede-
ki öğretmen için olduğu kadar her çeşit kütüphaneci için bir ihtiyaçtır.
Fakültelerimizin kütüphanecilik bölümlerinde ayrıca çocuk psikolojisi
derslerinin okutulması gereğine inanışım da bundandır.

1965 başından buyana, Milli Eğitim Bakanlığınca İlköğretim alan-
ındaki öğretmen azlığı dikkate alınarak, ilkokul öğretmenlerinin ço-
cuk kütüphanelerine geçmesine izin verilmez oldu. Fazla olarak, ilkokul
öğretmenine eğitim ödeneği veren kanun çıkartılırken, harcanan bütün
çabalara karşın, kütüphanede çalışan öğretmenlere bu hak tanınmadı.
Bu tutum bir hayli öğretmenin çocuk kütüphanelerinden ayrılıp sınıf-
larına dönmesine yol açtı. Kişisel kanım açısından bu davranış olumlu
bir sonuç vermemiştir. Sonucun türlü sakıncaları bir yana kütüphane-

lerin, özellikle çocuk kütüphanelerinin birer eğitim kurumu olduğu gerçeğine Millî Eğitim Bakanlığınca sırt çevrilmiştir. Sanırım ki en acı olanı da işin bu yönüdür.

Yanlış ya da zorunlu olarak baş vurulan bu tutum sonunda 200-300 liralık ücretli kadrolarına yapılan atanmalarla çocuk kütüphanelerinde öğretmenlerin yerini memurlar aldı. Bunların öğrenim durumları incelenince görüldü ki hemen hepsi psikoloji okumamış. İşte 1965 yazında Millî Eğitim Bakanlığınca düzenlenip İstanbul'da uygulanan kütüphanecilik kurslarına çocuk psikolojisi derslerinin, haftada bir saat da olsa, eklenmesi bu nedendir. O derslerin ilgi ve hatta zevkle izlenmesi, bir bakıma, kursiyer arkadaşların çocuğu tanıma ihtiyacı ile açıklanabilir.

Diyecek odur ki kütüphaneci, özellikle çocuk kütüphanecisi çocuk psikolojisini bilmek zorundadır. Neden? Çünkü çocuk çok başka bir varlık, değişik bir evrendir. Çocuk biyolojik açıdan insanın küçüğü durumundadır. Ama Psikolojik yönden böyle değil. Örneğin bir olay ne kadar enteresan olursa olsun eğer gerçek ise çocuk için hiç de ilginç değildir. Buna karşılık masalın her çeşidi çocuğu ilgilendirir, çünkü gerçek değildir. Gerçekler çocuğun hayal gücünü sınırlandırır da ondan. Oysa çocuk hayal kurmak ihtiyacındadır. Masal' bunu sağlar işte. Bazı çocuklar küçük yaşta olmadık şeyler uydururlar. Durumu gören ana-baba çocuklarının korkunç bir yalancı olacağı kuşkusuna kapılır. Oysa bu sadece çocuğun hayal kurma ihtiyacındandır. Çocuk kütüphanelerinde düzenlenen masal saatleri işte bu bakımdan yararlıdır.

Sırası gelmişken bir hususa daha değinelim. Çocuk 4-8 yaşlar arasında bizden çok ayrı bir varlık olur. Öfke, sevgi, istek ve kıskançlık gibi duygular birden doğar ve bütün benliğini sarar. Mantıktan eser yoktur bu dönemde. Öylesine ki kendisini evrenin merkezi sayar. Var olan her şey onunundur. Anne, baba, ev, sokak hepsi onun malıdır. Bunları istediği gibi kullanacağı kanısında ve inancındadır. Bu durum psikoloji kitaplarında Egocentrisme «Egosantirizm = ben merkezcilik» diye adlandırılır.

Yazımızın amacı çocuk psikolojisi ile ilgili gerçekleri sayıp dökmek olmadığı için bu iki örnekle yetinmek istiyorum. Asil belirtmek istediğim şudur: Bazı bilginler ulusların uygarlık alanındaki derecelerini, fen ve teknikteki gelişmelerine değil çocuklara verdikleri öneme bakarak ölçmek gerektiğine inanırlar. Bu konu enine boyuna tartışılabilir. Ama karşı görüşler ne kadar kuvvetli olursa olsun ulusların uygarlık dereceleri ile çocuklara verdikleri önem arasındaki paralellığı ya da

doğru orantıyı görmemezlik edemeyiz. Çocuklar için kurulan ayrı mahkemeler, çıkarılan özel yargılama kanunları ve açılan çocuk islah evleri, çocuk bahçeleri, çocuk kütüphaneleri, dikkatle yapılan eğitsel çocuk yayınları, büyük caddelerde ayrılan çocuklara özgü yollar, psikoloji labratuvarları, hattâ kreşler, doğum evleri, çocuk hastaneleri, rehberlik servisleri sözünü ettiğimiz gerçeğin şüphe götürmez belgeleridirler.

Ben bütün bunları birer uygarlık belgesi olarak nitelemekten çok insan oğlundaki çocuk sevgi ve şefkatinin uygarlığı kendi buyruğu altına alışı olarak anlamak isterim. Hayvan ve bitkinin yavrusunu korumak için bilgiye ihtiyacı yok. Onların iç güduları buna yetiyor. Ama biz insan olarak, öğretmen olarak, kütüphaneci olarak çocuk psikolojisini bilmek zorundayız.